

od pravnih pitanja ni u drugim situacijama u kojima bi ono moglo biti relevantno (npr. u slučaju kada je zakonom isključena mogućnost podnošenja žalbe zbog nepravilno utvrđena činjeničnog stanja).

6. 4. Važnost pravnih pitanja

Važna su pravna pitanja ona koja služe ujednačenju sudske prakse i razvoju prava, dakle javnoj funkciji vrhovnog suda.⁷³⁵ Odabir nekog pitanja kao važna podrazumijeva da bi u vezi s njim vrhovni sud trebao donijeti odluku s precedentnim učinkom, koja bi ubuduće kao vodilja mogla poslužiti sudovima u poistovjetivim predmetima.⁷³⁶ Samo bi o predmetima koji sadržavaju takvo pitanje trebala odlučivati najviša sudska instancija u državi. To je, uostalom, već neko vrijeme tendencija i u komparativnom pravu.⁷³⁷

6. 39.

Međutim, odgovor na pitanje koji to predmeti služe ujednačenju sudske prakse i razvoju prava nije tako jednostavan. U autoritativnu sudskom diskursu, već je naglašeno⁷³⁸, ne valja težiti tomu da vrhovni sud užurbano ujednačava praksu nižih sudova čim se u njoj pojave disonantni tonovi. I za razvoj je prava bolje da što više (nižih) sudova promišlja o istim problemima i zauzima vlastita stajališta. S vremenom će se iskristalizirati najprikladnija rješenja. Užurbana bi intervencija vrhovnog suda mogla zatomiti taj prirodni proces, stoga je za intervenciju vrhovnog suda važno odabrati pogodan trenutak.⁷³⁹

6. 40.

Uostalom, važnost je nekog pitanja kategorija promjenjiva u vremenu i prostoru. Pretjerana bi statičnost mogla uroditi neželjenom rigidnošću i neprilagođenošću novim okolnostima. U ocjeni važnosti nekog pitanja neizbježno je voditi računa i o opterećenosti vrhovnog suda kako bi se suci važnim pitanjima mogli i primjereno posvetiti.⁷⁴⁰

6. 41.

⁷³⁵ Jolowicz 1978, str. 151.

⁷³⁶ Prančić 2004, str. 73 *sq.*; Klun 2016, str. 60; Taruffo 2016, str. 444; Galić 2017, str. 18. O pojmu precedentnog učinka v. Štajnpihler 2012, osobito str. 14, 33 *sqq.* O precedentima i tumačenju sudskih odluka u različitim pravnim poređcima v. *amplius* MacCormick *et al.* 2016.; Siltala 2000.

⁷³⁷ Schlesinger 2009, str. 509.

⁷³⁸ *V. supra* rubni brojevi 4. 38., 4. 48., 4. 61.

⁷³⁹ Grbin 2008, str. 308 *sq.* Dika 2010, str. 308, smatra da bi slučajevi prebrza zauzimanja promašenih stavova bili sasvim iznimni i da bi ih bilo moguće korigirati u povodu neke druge revizije.

⁷⁴⁰ Hammerstein 2008, str. 39, 40 *sq.*; Klun 2016, str. 75.

Odabir važnih pitanja ujedno odražava svijest o ulozi u društvu onih kojima je povjeren.⁷⁴¹ Sve to, istina, može ostaviti dojam opskurnosti, nepredvidivosti, katkad čak i proizvoljnosti.⁷⁴² Čitav sustav revizije po dopuštenu, međutim, počiva na tome da posao suca (vrhovnog suda) obavljaju osobe u stručnom i etičkom smislu vrijedne iskazana im povjerenja.

6.42. Ako je u trenutku u kojem vrhovni sud odluči intervenirati i donijeti odluku u vezi s nekim važnim pitanjem na sudu istodobno više predmeta u kojima je sporno isto ili gotovo isto pitanje, čini se opravdanim, radi otklanjanja mogućeg prigovora neravnopravnosti stranaka u jednakoj poziciji, sve predmete ujediniti, zajedno razmotriti i o njima odlučiti jedinstvenom odlukom.⁷⁴³

6.43. U rasvjetljavanju odgovora na pitanje koji su predmeti važni za javnu funkciju vrhovnog suda moglo bi biti korisno razmotriti što jest, a što nije odlučno za tu ocjenu. Intervencija vrhovnog suda posebno je indicirana pojavi li se u konkretnom predmetu u vezi s nekim pitanjem neujednačena sudska praksa, potreba razvoja prava ili ugroza pravne sigurnosti, što se nerijetko međusobno isprepleće.

6.4.1. Važnost u konkretnom predmetu

6.44. Važno pitanje o kojem bi trebao odlučivati vrhovni sud može biti samo pravno pitanje o rješenju kojega ovisi odluka u konkretnom predmetu.⁷⁴⁴ Ako odluka u predmetu ne ovisi o rješenju tog pitanja, revizija nije dopuštena neovisno o tome što bi ono hipotetski moglo biti važno za jedinstvenost u primjeni prava, pravnu sigurnost ili za razvoj prava.⁷⁴⁵ Stoga, budući da bi pobijana odluka neovisno o rješenju važnog pitanja ostala neizmijenjena, u načelu ne bi trebalo dopustiti reviziju protiv odluke obrazloženje koje sadržava više samostalnih

⁷⁴¹ Zanimljiva (sociološka) zapažanja u vezi s odabirom predmeta koji provodi američki Vrhovni sud (*certiorari*) iznosi Epp 1999, str. 258 *sqq.* Cf. i Hartnett 2000, str. 84 *sq.*; i Shapiro 2006.

⁷⁴² Hall 1999, str. 88.

⁷⁴³ Ishod bi postupka, dakako, za pojedine stranke mogao biti različit ovisno o tome kakvo bi stajalište u vezi sa spornim pitanjem zauzeo vrhovni sud.

⁷⁴⁴ Eraković 2010, str. 99; Geroldinger 2012, str. 68; Klun 2016, str. 61. Cf. odluku Vrhovnog suda RH Rev 1003/09 od 30. listopada 2009.

⁷⁴⁵ Prančić 2004, str. 74; Eraković 2010, str. 99.

argumenata, koji je *ex abundante cautela* podupiru, čak i ako bi u nekom od njih bilo sadržano važno pitanje.⁷⁴⁶

Važno bi se pitanje moglo izravno ticati revizijom pobijane odluke ili postupka koji joj je prethodio, ali i nekih uvjetujućih odluka protiv kojih ne bi bila dopuštena posebna žalba, u mjeri u kojoj bi pobijana drugostupanjska odluka bila uvjetovana tim odlukama. Bude li, primjerice, odbijen prigovor apsolutne nenadležnosti protiv kojeg ne bi bila dopuštena posebna žalba, važno bi se pravno pitanje moglo ticati tumačenja pravnih pravila u vezi s apsolutnom nadležnošću sudova.⁷⁴⁷ Ključno je, dakle, da rješenje tog pitanja može utjecati na konkretnu poziciju stranke koja se obraća vrhovnom sudu.⁷⁴⁸ To je, uostalom, ono što stranke i motivira na podnošenje revizije.

6.45.

Za važnost nekog pitanja nije, međutim, odlučno smatra li sud reviziju osnovanom ili ne. Štoviše, uopće nije prihvatljivo da to što sud u nekom predmetu reviziju smatra neosnovanom, bude razlog da revizija ne bude dopuštena.⁷⁴⁹ Isto tako, to što je revizija u nekom predmetu dopuštena, ne implicira da je i osnovana.

6.46.

Tek će iznimno osnovanost revizije biti relevantna u prosudbi treba li u konkretnom predmetu reviziju dopustiti ili ne. Ako je važno pitanje sadržano u jednom od više argumenata koji podupiru odluku, reviziju bi u tom predmetu, u javnom interesu, ipak bilo opravdano dopustiti ako sud rezervne argumente, sadržajno povezane s važnim pitanjem (npr. prekluzija prava na prigovor zastare u vezi s važnim pitanjem duljine zastarnog roka), ne bi smatrao osnovanima. Ako bi sud rezervne argumente smatrao prihvatljivima, reviziju ne bi trebalo dopustiti jer bi pobijana odluka neovisno o rješenju važnog pitanja ostala neizmijenjena.⁷⁵⁰

6.47.

⁷⁴⁶ Zobec u Ude i Galič 2009 (3. knjiga), str. 497 sq.; Klun 2016, str. 67 sq.; Betetto 2020, str. 40. Iznimku od tog pravila v. dalje u tekstu ovog odlomka.

⁷⁴⁷ Dika 2010, str. 304 sq.

⁷⁴⁸ Klun 2016, str. 61 sq. Cf. i odluku Vrhovnog suda RH Rev-x 817/14-2 od 9. prosinca 2014. Iznimno, Klun 2016, str. 71 sq., smatra da ne treba posve isključiti mogućnost da vrhovni sud dopusti reviziju u interesu pravne sigurnosti i u slučaju kad smatra da su u obrazloženju odluke navedeni očito pogrešni razlozi iako izreku odluke smatra pravilnom.

⁷⁴⁹ Klun 2016, str. 62, 76.

⁷⁵⁰ Klun 2016, str. 70.

6. 4. 2. (Ne)zakonitost revizijom pobijane odluke

Zakonitost ili nezakonitost revizijom pobijane odluke nije odlučna za ocjenu sadržava li ona neko važno pitanje zbog kojega bi reviziju trebalo dopustiti.⁷⁵¹ To što revizija nije dopuštena, ne znači, dakle, da je njome pobijana odluka zakonita, nego tek to da se u vezi s tim pitanjem neće uspostaviti odluka s precedentnim učinkom.⁷⁵² Isto tako, ni to što je revizija dopuštena, ne jamči revidentu pozitivan ishod revizijskog postupka.⁷⁵³ Sud stoga, u načelu, ne bi smio dopuštenje revizije obrazlagati pozivajući se na nezakonitost revizijom pobijane odluke.⁷⁵⁴

Kad sudska praksa u vezi s određenim važnim pitanjem još ne postoji, kad je neujednačena ili je treba preispitati, odluka o tom pitanju imat će precedentan učinak neovisno o tome je li u konkretnom slučaju revizija prihvaćena ili odbijena. Uopće, za javnu je funkciju ključno obrazloženje meritorne odluke revizije, a ne njezina izreka, koja je u privatnoj funkciji zaštite interesa stranaka u konkretnom postupku u kojem je donesena.⁷⁵⁵

U nekim situacijama strogo odvajanje pitanja zakonitosti pobijane odluke od njezine revizibilnosti ipak nije moguće. Osim već spomenute situacije kad neosnovanost rezervnih argumenata može opravdati dopuštenje revizije o važnome pravnom pitanju sadržanome u glavnom argumentu iz obrazloženja pobijane odluke⁷⁵⁶, zakonitost će pobijane odluke biti relevantna za odluku o dopuštenju revizije i ako revizijski sud utvrdi da, protivno navodima stranke, žalbeni sud

⁷⁵¹ Galić 2014c, str. 171. Drukčije, međutim, Ude 2007, str. 1085, i Wedam Lukić 2007, str. 10, koji se, očito ne uočavajući javnu funkciju revizije, pitaju zašto bi revizija uopće bila dopuštena protiv presude koja je pravilna i zakonita. Slično (pogrešno) navodi i Kaladić 2008a, str. 98, koji navodi da bi drugostupanjski sud trebao dopustiti reviziju kada „nije u potpunosti siguran je li to pitanje pravilno riješio“.

⁷⁵² Taruffo 2016, str. 444; Galić 2017, str. 18. Donekle drukčije Katić 2016, str. 158.

⁷⁵³ Klun 2016, str. 78.

⁷⁵⁴ Klun 2016, str. 76, 103.

⁷⁵⁵ Uostalom, revizijski sud katkad zbog načela zabrane *reformationis in peius* u izreci odluke u konkretnom slučaju nije ni ovlašten primijeniti stajalište koje je zauzeo u obrazloženju. S tim u vezi zanimljiv je primjer iz slovenske sudske prakse gdje se katkad revidenti neopravdano pozivaju na neujednačenost prakse u vezi s visinom naknade štete u sličnim predmetima propuštajući istaknuti da u nekima od tih predmeta sud zbog zabrane *reformationis in peius* nije ni bio ovlašten dosuditi viši iznos. Klun 2016, str. 76 sq., 87.

⁷⁵⁶ V. *supra* rubni broj 6. 47.

svojom odlukom zapravo nije odstupio od (ustaljene) sudske prakse.⁷⁵⁷ U toj situaciji reviziju ne bi trebalo dopustiti. S druge strane, reviziju bi trebalo dopustiti ako je pobijana odluka očito nezakonita.⁷⁵⁸ Međutim, očitu bi nezakonitost pobijane odluke trebalo tumačiti restriktivno i ne dopuštati revizije u svim situacijama u kojima bi sud smatrao da je pobijana odluka pogrešna.⁷⁵⁹

6.4.3. Ujednačenje sudske prakse

Neujednačenost sudske prakse u vezi s nekim pravnim pitanjem može biti indikator njegove važnosti, zbog čega bi reviziju trebalo dopustiti. Neujednačenost se sudske prakse najčešće javlja u vezi s tumačenjem kolektivnih ugovora i općih uvjeta poslovanja, u vezi s popunjavanjem pravnih praznina, konkretizacijom pravnih standarda u sudskoj odluci ili zbog primjene dvaju zakona, od kojih bi se oba mogla u nekom smislu smatrati *lex specialis* za neko pitanje.⁷⁶⁰ 6.51.

Neće, međutim, svaka neujednačenost sudske prakse tražiti intervenciju najvišega suda.⁷⁶¹ Uopće, ako je riječ o neujednačenosti prakse samoga vrhovnog suda, njegova je intervencija indicirana u višem stupnju negoli u slučaju neujednačenosti sudske prakse nižih sudova.⁷⁶² Važnosti nekog pitanja bitno pridonosi i veći broj osoba na koje se rješenje tog pitanja odnosi, stoga su važna pitanja vrlo često i u vezi s policama osiguranja, tipičnim ugovornim klauzulama ili pričuvom etažnih vlasnika.⁷⁶³ 6.52.

Neujednačenost prakse vrhovnog suda. Pitanje u vezi s kojim je praksa vrhovnog suda neujednačena važno je pitanje, zbog čega bi reviziju svakako trebalo dopustiti.⁷⁶⁴ Neujednačenost prakse vrhovnog 6.53.

⁷⁵⁷ V. *infra* rubni broj 6.48. *sqq.*; Betetto 2020, str. 37.

⁷⁵⁸ V. *infra* rubni broj 6.76.

⁷⁵⁹ Klun 2016, str. 82.

⁷⁶⁰ Prančić 2004, str. 74; Katić 2012, str. 40, 42.

⁷⁶¹ Npr. samo kada bi sud u pobijanoj odluci za pojedine oblike nematerijalne štete neopravdano dosudio iznimnu visoku ili nisku pravičnu novčanu naknadu u odnosu na iznose te naknade koji se uobičajeno dosuđuju za te oblike štete, reviziju bi trebalo dopustiti. Prančić 2004, str. 74.

⁷⁶² Klun 2016, str. 97.

⁷⁶³ Orehar-Ivanc 2009 str. V *sq.*; Klun 2016, str. 105.

⁷⁶⁴ Grbin 2008, str. 310; Katić 2016, str. 161.